

GLÖDS ARBETE HAR FÅTT STORT GENOMSLAG

Projekt GLÖD har under våren sjösatt arbetet i några av våra pilotbutiker. Arbetet har bland annat fått stor uppmärksamhet massmedialt.

I GLÖDs arbete när det gäller möjligheten att säkra drivmedelsförsörjningen för de vita drivmedelsstationerna lyckades vi inom projektet via ett hårt arbete tillsammans med politiker, tjänstemän samt bank faktiskt rädda en drivmedelsstation som utan bland annat vår insats med all sannolikhet skulle ha tvingats stänga i sommar. Ni kan läsa mer om detta på kommande sidor.

Insatserna är delfinansierade av

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Robert Dimmlich, Svensk Bensinhandel och projekt GLÖD, samt Johan Gröhn, kommunalråd i Boden, var båda mycket nöjda med att GULF i Harads antagligen har lyckats hitta finansiering för sin ombyggnad och därmed också undvika en konkurs.

Nästa nyhetsbrev

I nästa brev kommer vi att fortsätta presentera pilotbutikerna samt löpande följa arbetet med pilottesterna.

GULF BLIR KVAR I HARADS

Ett år efter projekt GLÖDs start, hände det som vi anser kom att bli en avgörande fråga för projektets slutresultat på lång sikt.

Frågan om hur vi långsiktigt ska få våra drivmedelsstationer att överleva i glesbygden fick en helt ny dimension. Vårt projekt hade synliggjorts i media i hela den norra delen av landet, något som ledde till att vi blev kontaktade av en drivmedelsanläggning i Harads, Bodens kommun i Norrbotten.

Ägaren beskrev sin situation och bad om vår hjälp. Vi insåg direkt att det egentligen inte föll inom vårt projekts geografiska område men att problemet var så pass viktigt och geografiskt neutralt att vi inte kunde släppa frågan. Att den uppkomna situationen hände i Norrbotten var bara en slump, situationen kunde likväl ha uppstått i Klimpfjäll i Västerbotten eller Åre i Jämtland.

Varför då? Vi ger en kort beskrivning av ärendet: Hösten 2018 fick Ronald Johansson på Harads Bensin (Gulf), Bodens kommun, besked om att han måste bygga om sin anläggning för att klara av de kommande miljökraven. Han fick in offerter på jobbet och våren 2019 gick en ansökan till Länsstyrelsen avseende stöd i kommersiell service.

Ronald Johansson, Gulf Harads, och hans problematik med finansieringslösning för sin ombyggnad fick stor uppmärksamhet i media.

Han påbörjade samtidigt processen med att söka en lån/kreditgivare för de 2 miljoner som han skulle behöva ligga ute med innan han kunde rekvirera stödet.

Ronald Johansson nekades kredit hos alla banker och olika kreditinstitut, samtidigt som Länsstyrelsen bara väntade på ett lånelöfte från en kreditgivare för att klubba beslutet.

Helena Morén på Länsstyrelsen i Norrbotten ordnade med förlängningstid för ansökan hos Jordbruksverket till sista januari 2020. Hon hjälpte också till med att belysa problematiken för olika beslutsfattare. Lånet Ronald Johansson behövde skulle vara kortsiktigt. Utan ett lån måste Gulf sluta sälja drivmedel, vilket skulle medföra att man i Harads skulle ha fått åka 6 mil till Boden för att tanka och med konsekvenser bl.a. för räddnings- och hemtjänst.

Stationen som fungerar som en servicepunkt skulle ha tappat möjligheten att överleva på längre sikt, och Harads skulle ha då förlorat en viktig serviceinstans.

FINANSIERING EN NÖDVÄNDIGHET

Med anledning av hotet mot grundförutsättningen för att en drivmedelsanläggning ska kunna existera i glesbygden - valde vi i GLÖD att hjälpa till med att hitta en problemlösning. Ingen av våra piloter kan fortsätta bedriva sin verksamhet om de inte kan fortsätta med drivmedelsförsäljningen som är själva basen i deras verksamheter.

Konsekvenserna för glesbygden skulle bli enorma. Situationen för stationen i Harads är bara den första av flera som kommer, tror Svensk Bensinhandel. Inom de närmaste två åren måste majoriteten av landets bensinstationer byggas om för att klara de nya lagkrav som ligger för byte av rörledningar. Vi gjorde en bedömning och fann att närmare 500 stationer på gles- och landsbygd riskerar att stängas 2022 och efterlämna en ofinansierad miljöskuld.

I Harads gick det till slut bra efter ett gemensamt arbete av med Svensk Bensinhandel och Bodens kommun, Ronald Johansson fick ett bryggglån ifrån Sparbanken i Nord, en bank med lokal anknytning. Banker finansierar ogärna generationsskiftet eller investeringar när det kommer till bensinstationer. Det är svårt att få lönsamhet i en mindre bensinstation, men det viktigaste skälet är just att många äldre stationer har en ofinansierad miljöskuld.

Enlig lagen ska verksamhetsutövaren sanera en eventuell miljöskuld vid en nedläggning, alltså finns en odefinierad miljöskuld som varken en ny köpare eller en bank är intresserad att köpa.

Landets glesbygdstationer håller samhällen och andra näringar som är verksamma i glesbygd levande. Ofta är dessa stationer samhällets sista servicepunkt och ombud för både paket, apotek, kompletteringshandel samt drivmedel. Det paradoxala är att flera hundra drivmedelsstationer drivs på övertid. En historisk hög marginal på traditionella drivmedel har hållit branschen under armarna. Men marginalen kommer antagligen att pressas ner igen, nya drivmedelsslag är på väg in och flera nya investeringar behöver göras. Den mest betydande kommande investeringen är skärpta miljökrav som innebär att cisterner och rörledningar behöver fuktisoleras, vilket oftast innebär plastning av utrustningen. Denna investering, och omöjligheten att finansiera densamma, kommer läggas ner den 1 juli 2022.

Robert Dimmlich förklarar vikten av finansieringslösningar för drivmedelsanläggningar för representanter från Bodens kommun och Länsstyrelsen Norrbotten.

Dessutom med en överhängande risk att efterlämna en miljöskuld som är ofinansierad, en skuld som riskerar att hamna i kommunens knä.

”På kort sikt behöver en säker finansieringslösning komma på plats för att erbjuda bryggglån och möjliggöra glesbygdstationer att kunna finansiera sina investeringar. På längre sikt är det helt nödvändigt att hitta en finansieringslösning för landets drivmedelsbransch och dess ofinansierade miljöskuld som enligt Svensk Bensinhandel uppgår till drygt 600 miljoner kronor.” avslutar Robert Dimmlich, VD för branschorganisationen Svensk Bensinhandel.

LYCKAD INVIGNING I SAXNÄS

Mats och Eva Byström från Marsfjällshandlarn och Eva Kristoffersson från Klimpfjällshandlarn är två av de pilotbutiker som startas upp i projekt GLÖD.

I slutet av februari var det invigning av pilotbutiker i Saxnäs och Klimpfjäll. Där låg fokus på att lyfta arbetet med GLÖD för allmänheten. Detta valde vi att göra i form av en minimässa tillsammans med leverantörerna, Vilhelmina kommun och Region Västerbotten.

Budskapet var att lyfta problematiken med att driva bensinstation på glesbygden, men hos de utvalda handlare i Västerbottens inland och i projekt GLÖD handlar det om att skapa nya förutsättningar när det gäller att driva glesbygdsbutik och mack.

I Saxnäs var de leverantörer som idag är bland de största på marknaden inom sina områden närvarande för att berätta om hur de jobbar med glesbygdsfrågor. Det fanns även representanter från Vilhelmina kommun som berättade om deras arbete med glesbygdsfrågor och näringslivsutveckling, samt att Region Västerbotten fanns på plats för att berätta om sitt arbete med att skapa förutsättningar för glesbygdsbutiker.

Projekt glöd och butikerna berättade om de satsningar som skett i projektet och hur det påverkar möjligheten till ökad lönsamhet.

Det handlar bland annat om att bredda sortimentet i butiken, samt skapa nya lösningar för möjligheten till varu- och paketutlämning.

Mats Byström beskriver utmaningarna med att bedriva butik i glesbygden för Kristina Sandin från Lokaltidningen.

Sebastian Holtmar och Patrik Folkhage, Lantmännen Unibake, tillsammans med Rolf Jönsson från Lindvalls Chark var tre av de leverantörer som fanns på plats i Saxnäs.

Harriet Andersson från Vilhelmina Kommun intervjuas av Västerbottens Folkblad.

LEVERANTÖRER SOM NGÅR I PROJEKT GLÖD

- Axfood
- Gåshaga Kafferosteri
- Hall-Miba
- Lantmännen Unibake
- Lindvalls Chark
- Multeral
- Qlocx
- Titanbeslag

Göran Rosenqvist från Hall-Miba pratar bilistiskt sortiment med Eva Kristoffersson från Klimpfjällshandlarn.

DIGITALA NYCKLAR ÄR LÖSNINGEN

I projekt GLÖD har vi valt att jobba med en leverantör som heter Qlocx när det gäller låssystem på varu- och paketboxar. Det viktigaste för oss var att hitta en leverantör som har ett system som är beprövat på marknaden, som har bra referenser och som uppfyller villkoren för projektets användande. Dessutom ska systemet vara kundvänligt och enkelt att använda, samt vara utvecklingsbart mot flera leverantörer, som Postnord, DHL, Bring och Schenker.

Låsen från Qlocx är färdigintegrerade i boxarna på ett ytterst kostnadseffektivt sätt. Mjukvaran är också extremt flexibel och speciellt anpassad för utlämningsboxar. Qlocx jobbar därtill med alla stora transportörer på den svenska marknaden, ex. PostNord, Schenker, DHL och Bring, vilket gör att utlämningsboxarna i längden enkelt kan göras om till obemannade paketboxar för att hantera alla paketleveranser likt ett ombud.

- Låssystemet fungerar genom digitala nycklar i en app i mobiltelefonen där man får en digital nyckel till ett fack när man har en vara att hämta ut. Kommunikationen mellan appen och låset sker genom Bluetooth via högkrypterade protokoll. Gränssnittet i appen är också extremt användarvänligt. Enbart en stor rund öppnknapp som man trycker på när man står i närheten av boxen, inga fysiska koder och därtill inga problem., säger Christian Åsheim, VD på Qlocx.

För butiken är det enkelt för butiken att plocka in varor i ett fack och dela ut digital nyckel till mottagaren. Detta görs via webbportalen MyQlocx genom att man bokar ett fack och skriver in upphämtarens mobilnummer där denne får ett SMS med instruktioner hur man gör för att ladda ner appen och öppna skåpet.

Christian Åsheim, Qlocx, visar upp tekniken bakom låssystemet som möjliggör obemannade paket- och varuboxar.

FAKTA: Qlocx uppfann ett digitalt uppkopplat låssystem som styrs genom mobiltelefonen. När låset byggs in i en brevlåda, kontorets postfack eller byggprojektets leveranscontainer kan transportören leverera direkt vid dörren och behöver aldrig möta mottagaren för att kunna lämna av varorna. Allt som krävs är att båda har en mobiltelefon med Qlocx app. På så sätt blir köandet på postombudet ett minne blott och arbetet behöver inte störas av ankommande leveranser. Man hämtar varorna när det passar bäst och får dem levererade nära till hands.

VAD ÄR FRAMTIDENS BETALNINGAR?

Hur ser framtidens betalningar ut? GLÖD var inbjuden att delta vid konferensen Framtidens betalningar där nya lösningar och de senaste trenderna presenterades och diskuterades.

Det var möjligheter och utmaningar som diskuterades med några av de mest framstående experterna inom området, både ur ett samhällsperspektiv och ur ett globalt perspektiv.

Bland andra var riksbankschefen Stefan Ingves på plats, och gav sin syn på hur det kommer att se ut med betalningar och kontanter i framtiden. I projekt GLÖDs fortsatta arbete. Kontanterns vara eller icke vara är något som diskuteras flitigt, och som vi projektet stöter på nästan dagligen i vårt arbete med glesbygdsbutiker.

Stefan Ingves gav ändå rätt tydliga besked.

- Kontanter är omedelbara, de är säkra, de är statliga. Kontanter ska finnas kvar, sa Ingves.

Ingves menade att det finns en bred politisk uppslutning i att kontanter behövs i Sverige, och att kontanter ska kunna användas.

- Däremot behöver vi definiera vad vi menar med lagligt, legalt, betalningsmedel.

"Bitcoin—det är som att handla med frimärken – det är inte pengar. Det går inte att köpa mjölk med frimärken."

Stefan Ingves, Riksbankschef

NÅGRA ORD FRÅN KONFERENSEN

"Många klarar inte av den digitala lösningen—det är lång väg innan man blir digital"
Björn Blondell, Post- och Telestyrelsen

"Varje person gör i snitt 15,4 kortköp per månad"
Magnus Sers, Verifone

"Vi har 1800 signaturköp dagligen—det är 1800 kunder som inte kan köpa sin mat för att de inte har en pinkod."
Carita Weiss, chef betalningar, Coop

"Varje person i Sverige har i snitt 1,9 kort"
Magnus Sers, Verifone

"Swish är inte etablerat i butik idag. Det är en dyr produkt för en fysisk butik."
Carita Weiss, chef betalningar, Coop

HUR ÄR BEHOVET AV SERVICE?

Företagens behov av servicefunktioner

I en rapport från Tillväxtverket från 2017, *Företagens behov av service i Gles- och landsbygder*, tar man avstamp i befintlig kunskap om utveckling av kommersiell service i gles- och landsbygder. För att få svar på vad företag tycker, har Tillväxtverket låtit göra intervjuer med 30 företagare och analyser av enkätsvar från 454 företag.

I en undersökning redovisas andelarna (procent) av respondenter som svarat att tillgången på de olika serviceslagen är viktig/mycket viktig, varken eller samt oviktig/inte alls viktig.

Post och pakethantering följt av drivmedel rankas som den allra viktigaste servicen, vilket är i linje med flera tidigare studier på området och även är den bild som framträder i intervjuerna, säger man i rapporten.

Behoven av dessa serviceslag är logisk sett till näringslivsstrukturen i gles- och landsbygder, med en hög andel areella näringar, byggföretag och tillverkningsföretag.

Dessa branscher är beroende av drivmedel till sina fordon och post/paket för att kunna skicka varor och ta emot paket, fastslår man i rapporten. Se nedre diagrammet på nästa sida.

Privatpersoners behov av servicefunktioner

Projekt GLÖD valde att använda en liknande modell och frågeställningar som Tillväxtverket för att se hur utfallet skulle bli om privatpersoner fick svara på liknande frågor om servicebehov. Vi intervjuade 35 slumpvis utvalda personer i en butik. Dagligvaror och drivmedel följt av Post och pakethantering rankas som den allra viktigaste servicen, vilket i det närmaste likt svaren från företagen.

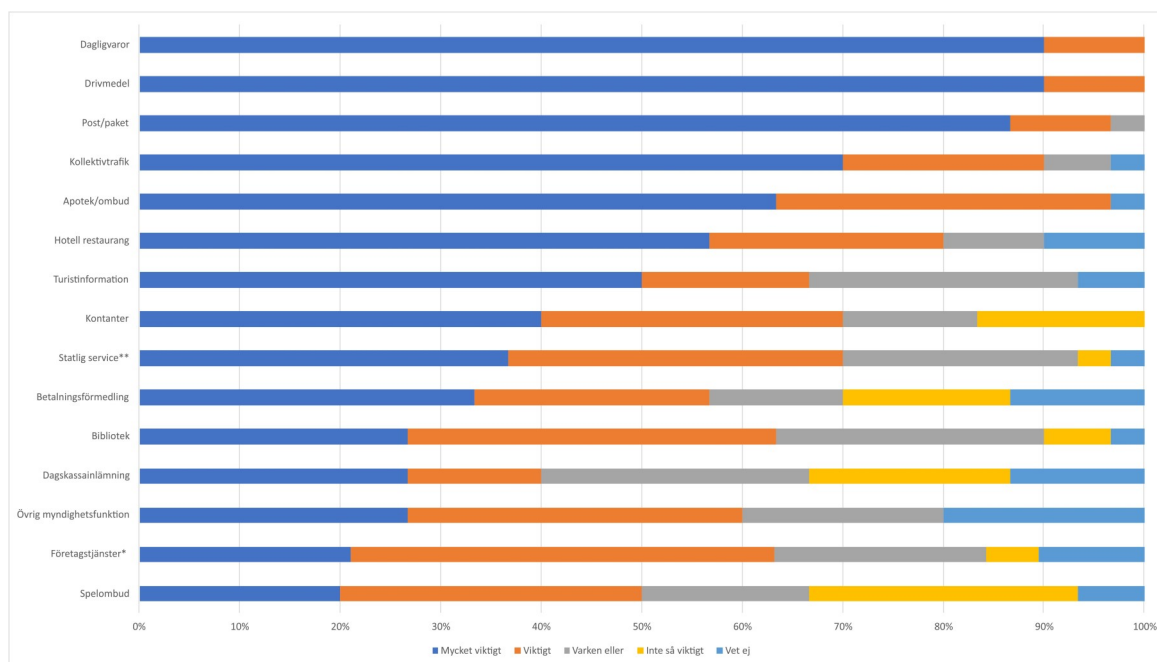
Även behoven av apotek är högt rankad här, liksom kollektivtrafik.

Vid en snabb analys kan man i det närmaste säga att privatpersoner och företag ser likadant på behoven av service, med den lilla skillnad att privatpersoner inte anser det är lika viktigt med företagstjänster och övriga myndighetsfunktioner, och företag inte värdesätter bibliotekstjänster och turistinformation lika mycket som privatpersoner.

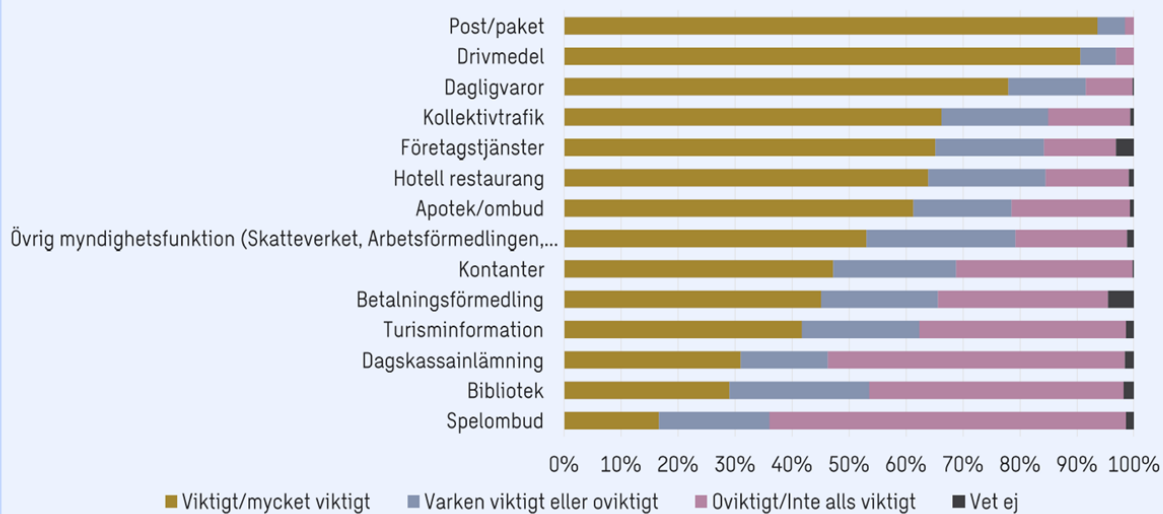

Det var stort intresse bland allmänheten för service i glesbygd, och de frågor som projekt GLÖD ställde i samband med sin enkätundersökning. En del valde att fortsätta diskussionerna runt kaffebordet.

Betydelse av olika servicefunktioner för privatpersoner

Betydelse av olika servicefunktioner för företag

GLÖD I MEDIA

Mats Byström, Saxnäsbutik, intervjuas av Radio Västerbotten.

Robert Dimmlich, Svensk Bensinhandel, förklarar problematiken med mackdöden för SVT Norrbotten.

Länkar till media med anledning av projekt GLÖD

https://www.folkbladet.nu/2020-03-05/projekt-ska-forebygga-mack-och-butiksdod-i-glesbygd?pak=qiPAhLGLGAbhM8NTzl____HHmuNlii1RO6QFbvz/xlk2l6xlKeAl-0rk3XYZqLjFnO9i8wgPtXiZa8i2pPzhYWBNxwM96S8K7AVOPcUu&fbclid=IwAR2_F8q1WmK_2Bp685osru98WgrowpT8hKrl9VxOBOI4q0BudXuWtYEdSaM

<https://www.folkbladet.nu/2020-03-05/500-mackar-kan-forsvinna>

https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?program-id=98&artikel=7408617&fbclid=IwAR3sO_jeUR6keLuHHIDz_NA9P3-f_k_EqGQWeti25isRr5OENS_sWOfkzw

https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/region-vasterbotten-hoppas-att-projekt-glod-ska-hjalpa-lonsamheten-i-glesbygd?fbclid=IwAR39fmCqpHI6JVkgOK6Nf5aGdGx5JNDBmXvXXR9RZNF9lpoDHIzR_XGJ3AA

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/projekt-hjalper-alltiallo-macken-i-saxnas-att-halla-glesbygden-vid-liv?fbclid=IwAR0PkrBkfrWRas0pIEk35L0iy4Zee3Tpii9ZfngRcK52Yltq2FWA1WJUMME>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/upp-till-500-tankstationer-riskerar-att-stangas>

<https://www.lokaltidningen.nu/vilhelmina/handlaren-i-saxnas-pilot-for-lonsamhet-i-glesbygd/reptbB!OUniGoGZzlzcKHFQuj4Pw/?fbclid=IwAR2eNEw3OHEVzMemaefY19ckR06KnBtqSlgfcRKDXMhUce1Rwnl4PxxM4j8>

<http://www.transportarbetaren.se/glod-ska-stoppa-mackdoden-i-glesbygden/>

<http://www.transportarbetaren.se/macken-bygdens-hjarta/>

OKQ8 KLIVER IN I PROJEKT GLÖD

I vårt arbete med att skapa samhällsrummet har vi under vintern stött på en rad olika problem som delvis har bromsat arbetet.

Ett av de problem vi stötte på var privatiseringen av Arbetsförmedlingen och hur den modellen skulle se ut. När vi påbörjade arbetet var Arbetsförmedlingen en tänkbar aktör i vårt samhällsrum. Senare under vintern kom beskedet från regeringen att man tills vidare valt att stoppa privatiseringen, vilket också ändrade vårt sätt att arbeta i projektet.

Efter en del funderingar så valde vi att fortsätta arbetet men med lite andra aktörer och andra inriktningar på samhällsrummet, vilka vi kommer att presentera i kommande nyhetsbrev. Vi kan säga så mycket i dagsläget att vi i ett planeringsstadium kommer att arbeta med OKQ8 Västerbotten och främst då stationen OKQ8 i Vilhelmina när det gäller att skapa en pilot för samhällsrummet.

Mikael Mattsson, OKQ8 Vilhelmina och Bogge Bolstad, projektledare GLÖD.

Projektkontakt

Projektägare:

Svensk Bensinhandel

Finansiärer:

Tillväxtverket &

Region Västerbotten

Projektledare:

Bogge Bolstad

Telefon:

0951-58 49 71

E-post:

bogge@svenskbensinhandel.se

INFORMATION MED ANLEDNING AV COVID-19

Med anledning av Covid-19 kan vi inte i det här läget inte berätta när nästa nyhetsbrev kommer ut. Vårt arbete har anpassats till rådande situation, vilket innebär att resor och besök har ställts in, samt att material och inventarier som pilotbutikerna har beställt inte levererats. Våra pilotbutiker har också drabbats hårt av den rådande situationen med kraftigt minskad omsättning vilket gör att butikernas fokus kommer att handla om att klara av sin fortsatta existens i första hand. Vi har även samma situation för en del av de leverantörer som ingår i projektet där man har korttidspermitterad delar av sin personal.

PILOTPROJEKT FÖR DRIVMEDELSANLÄGGNINGAR I GLESBYGD